

Nr 63

Utlåtande i anledning av väckta motioner om obligatorisk sjukpenningförsäkring för elever vid inbyggda verkstadsskolor.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 272 i första kammaren av herr *Helleblad* och herr *Petersson, Bertil*, samt nr 240 i andra kammaren av herr *Bengtsson* i Landskrona m. fl.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära sådan ändring i på området gällande lagtext att elever vid inbyggda verkstadsskolor blir obligatoriskt sjukpenningförsäkrade för den inkomst de som elever vid dylik skola uppbar».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen II: 240.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt *kungl. överstyrelsens för yrkesutbildning* anvisningar gäller för *inbyggda verkstadsskolor* följande bestämmelser.

Med inbyggd verkstadsskola förstås en sådan skola, där undervisningen i yrkesarbete helt förlägges till arbetsställe utom skolan enligt därom träffad uppgörelse med vederbörande företag. Undervisningen i yrkesarbete bedrivs dels i särskild lokal inom företagets verkstadslokaler eller avgränsad del av desamma, utrustad med lämplig maskin- och verktygsutrustning, dels å verkstadens olika arbetsplatser, mellan vilka eleverna ambulera, för att under lärarens ledning inöva olika arbeten. Undervisningen i teoretiska ämnen ordnas genom ortens yrkesskola. Därest elever inom samma bransch är uppdelade i grupper på flera företag för undervisning i yrkesarbete, samordnas teoriundervisningen. Eleverna antages av ortens yrkesskola i samråd med de företag, som skall meddela undervisning i yrkesarbete. Eleverna erhåller av företagen arbetspremier motsvarande avtalsenlig läringslön. Med hänsyn härtill beviljar överstyrelsen icke anslag till elevstipendier vid inbyggda verkstadsskolor. Lärarna i yrkesarbete, som ställes till förfogande av vederbörande företag, skall ha överstyrelsens behörighet att undervisa. Undervisningen skall bedrivas enligt av överstyrelsen fastställd undervisningsplan. Statsbidrag för teoriundervisningen utgår enligt samma grunder som för deltidskurser. För undervisningen i yrkesarbete ut-

går statsbidrag med högst 11 500 kronor per år vid minst åtta elever. Vid färre antal elever utgår statsbidrag med det mot elevantalet vid kursens igångsättande svarande antalet åttiondelar av 11 500 kr. Statsbidrag för undervisningen i yrkesarbete skall genom skolan utbetalas till det företag, som meddelar undervisning i yrkesarbete. Statsbidrag utgår icke till stadigvarande undervisningsmateriel för den del av undervisningen som är förlagd till arbetsställe utom skolan. Vid inbyggda skolor i allmänhet svarar företaget för samtliga med undervisningen i yrkesarbete förenade kostnader jämte arbetspremier till eleverna. Företaget behåller de av eleverna utförda saluvärdiga arbetena och erhåller därjämte ovan nämnt statsbidrag.

Före den 5 maj 1961 gällde, att eleverna icke skulle vara bundna vid företaget såsom lärlingar utan endast inskrivna i skolan såsom lärlingar vid denna.

Enligt 7 § *sjukförsäkringslagen* gäller att den, vars årsinkomst av förvärvsarbete uppgår till minst 1 200 kronor, är sjukpenningförsäkrad.

I utslag den 21 september 1960 har *kungl. försäkringsrådet* förklarat elever vid de i målen ifrågavarande inbyggda skolorna icke vara att anse såsom arbetstagare i förhållande till vederbörande företag. I anledning härav meddelade *riksförsäkringsanstalten* i cirkulär den 3 november 1960, att anstalten funnit, att den som var elev vid en till kommunal yrkesskola hörande s. k. inbyggd skola icke skulle i denna sin egenskap betraktas som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst enligt lagen om allmän sjukförsäkring, till följd varav den inkomst, han såsom elev uppbar, icke skulle utgöra inkomst av tjänst. Inkomsten skulle ej heller utgöra inkomst av annat förvärvsarbete.

Kungl. överstyrelsen för yrkesutbildning har sedermera på förekommen anledning i cirkulär den 5 maj 1961 till samtliga kommunala yrkesskolor utfärdat vissa anvisningar angående inbyggda skolor. I dessa anvisningar har överstyrelsen bl. a. förklarat, att med inbyggd skola skall förstås en sådan skola, där undervisningen i yrkesarbete helt förlägges till arbetsställe utom skolan enligt därom träffad uppgörelse med vederbörande företag, att eleverna skall antagas av skolledningen och företagsledningen gemensamt samt att överstyrelsen godtager, att eleverna, ehuru de samtidigt inskrives som elever vid skolan, anställs i företaget.

Riksförsäkringsanstalten har i cirkulär den 12 maj 1961 meddelat:

Med hänsyn till den ändrade organisation av undervisningen vid inbyggda skolor, som överstyrelsens ovanberörda anvisningar innebära, har Riksförsäkringsanstalten funnit, att elev, som antagits vid inbyggd skola på sätt ovan sagts och anställts i vederbörande företag, i denna sin egenskap är att betrakta som arbetstagare enligt sjukförsäkringslagen, till följd varav den inkomst, han uppbar från företaget, utgör inkomst av tjänst.

Riksförsäkringsanstalten anmodar de allmänna sjukkassorna att utan dröjsmål i möjlig mån söka vidtaga de ändringar i elevernas sjukpenningförsäkring, som kunna föranledas av anställning, varom här är fråga. Beträffande före den 1 juni 1961 anställda elever skola ändringarna — såvida ej annat följer av 11 § tredje stycket sjukförsäkringslagen — gälla fr. o. m. sistnämnda dag.

Utskottet

Elever i inbyggda verkstadsskolor erhåller undervisning i yrkesarbete inom det företag som skolan samarbetar med. Eleverna uppbär av företaget arbetspremier motsvarande avtalsenlig lärlingslön. I enlighet med vad som fastställts i utslag av försäkringsrådet meddelade riksförsäkringsanstalten i cirkulär den 3 november 1960, att sådan arbetspremie icke skulle anses utgöra inkomst av tjänst eller annat förvärvsarbete och alltså icke grunda rätt till sjukpenningförsäkring. Överstyrelsen för yrkesutbildning har sedermera i anvisningar till samtliga kommunala yrkesskolor förklarat sig godtaga, att eleverna, ehuru de samtidigt inskrives som elever vid skolan, anställs i företaget. Riksförsäkringsanstalten har på grund därav meddelat, att den inkomst eleverna uppbär från företaget skall anses som inkomst av tjänst och således medföra inplacering i sjukpenningklass inom sjukförsäkringen. Det i motionerna framställda önskemålet har således tillgodosetts, och skäl saknas numera att vidtaga någon åtgärd i anledning av desamma. På grund härav hemställer utskottet,

att förevarande motioner, I: 272 och II: 240, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 november 1961

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Nils Elowsson*, Axel Svensson, fru Hamrin-Thorell, fru Carlqvist, fröken Nordström, herrar Lars Larsson, Virgin och Thorsten Larsson*;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Nilsson i Göteborg*, fru Ekendahl, herr Bengtsson i Varberg, fru Gunne, herrar Fredriksson*, Gustavsson i Alvesta* och Carlsson i Huskvarna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.